

CRNA GORA
SKUPŠTINA

Odbor za ljudska prava i slobode

Broj: 00-63-8/20-10/

Podgorica, 9. mart 2020. godine

INFORMACIJA

O POSJETI ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE UPRAVI ZA IZVRŠENJE KRIVIČNIH SANKCIJA- MALOLJETNIČKOM ZATVORU I ODJELJENJU ZA ŽENE, održanoj 2. marta 2020. godine

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković i članovi Odbora: dr Suad Numanović, Mirsad Murić, Žana Filipović, mr Branka Tanasijević, dr Nedžad Drešević, dr Budimir Aleksić i dr Ljiljana Đurašković posjetili su Upravu za izvršenje krivičnih sankcija- Maloljetnički zatvor i Odjeljenje za žene 2. marta 2020. godine.

U posjeti su, po pozivu Odbora, učestvovali: zamjenice Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore Zdenka Perović i Snežana Mijušković, državna sekretarka u Ministarstvu rada i socijalnog staranja Vukica Jelić, generalni direktor Direktorata za poslove nadzora u Ministarstvu unutrašnjih poslova dr Danilo Čupić, samostalna savjetnica u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava Milica Joksimović, samostalna savjetnica u Ministarstvu zdravlja Jovana Radulović, direktorica Centra za djecu i mlade "Ljubović" Mirjana Đurić, socijalna radnica u Centru za socijalni rad u Podgorici, Jovana Obradović i programska asistentkinja u NVO "Građanska alijansa" Aleksandra Vukčević.

Posjeta je realizovana u skladu sa Planom aktivnosti Odbora za 2019. godinu u cilju praćenja poštovanja prava lica lišenih slobode, sa posebnim akcentom na maloljetnike, kao posebno osjetljivu grupu, čime se Odbor za ljudska prava i slobode u kontinuitetu bavi, kako u okviru svoje zakonodavne, tako i u okviru nadzorne i kontrolne uloge.

Na početku posjete upriličen je sastanak Delegacije sa direktorom Uprave za izvršenje krivičnih sankcija Milanom Tomićem i generalnom direktoricom Direktorata za izvršenje krivičnih sankcija u Ministarstvu pravde Natašom Radonjić.

Direktor Tomić je informisao da je u Upravi za izvršenje krivičnih sankcija smješteno 1.118 zatvorenika. Iako je kapacitet Istražnog zatvora za 293 lica, u njemu je trenutno 348 lica što je jedan od problema, dok u ostalim jedinicama nema problema prenatrpanosti. I dalje se suočavaju sa nedostatkom službenika, jer je od 637 službenika, koliko je utvrđeno važećom sistematizacijom popunjeno 503, od čega je 375 službenika obezbjeđenja. Uz podršku Vlade Crne Gore određeni broj službenika obezbjeđenja i drugih sektora su angažovali putem ugovora o povremenim i privremenim poslovima. U završnoj fazi je oglas za prijem 24 službenika, a takođe će sprovesti i oglas za prijem pripravnika. Nedostatak kadra je jedan od razloga zbog kojih nije otvoren Maloljetnički zatvor za čiji rad je potrebno oko 15 službenika. U toku je izgradnja četiri nova objekta u okviru kompleksa UIKS-a: Specijalne zdravstvene ustanove, nove Prijavnice, Objekta Odjeljenja otvorenog tipa i Multifunkcionalnog objekta. U pogledu bezbjednosti, stanje

je stabilno, jer se u kontinuitetu sprovode obuke službenika i unapređuje tehnička oprema. Prije nekoliko dana završen je veoma kvalitetan video nadzor u okviru Istražnog zatvora. Krajem marta ili početkom aprila ove godine očekuje da Kazneno-popravni dom bude opremljen “smart ometačima”.

Kada je riječ o zdravstvenoj službi i dalje je evidentna nezainteresovanost ljekara za rad u UIKS-u. Prošle godine je renovirana ambulanta u Zatvoru za kratke kazne, a ove godine to planiraju u Kazneno-popravnom domu. U međuvremenu su se uvezali sa sistemom Fonda za zdravstveno osiguranje, tako da ljekari u UIKS-u mogu da zakazuju preglede i izdaju ljekarske recepte. Planirana je nabavka ultrazvučnog aparata.

Trenutno je radno angažovano 317 zatvorenika na farmi koka, goveda, svinja i u plasteniku. U saradnji sa HELP-om kupili su blokaru koja još nije u potpunosti funkcionalna, a sa HELP-om planiraju nabavku aparata za proizvodnju žice što bi koristili za obezbjeđenje UIKS-a. Sektor za tretman je kadrovski ojačan i realizuje više programa. Redovne su obuke za opismenjavanje kojima je obuhvaćeno 12 zatvorenika. Direktor UIKS-a je saopštio da je unaprijeđen i položaj zaposlenih službenika u Upravi za izvršenje krivičnih sankcija.

Kada je riječ o Maloljetničkom zatvoru, u UIKS-u je trenutno smješteno osam lica, od čega je pet lica na izvršenju vaspitne mjere – upućivanje u vaspitnu ustanovu zavodskog tipa, a tri lica su na izvršenju kazne maloljetničkog zatvora. Samo jedno lice je po kalendarskom uzrastu maloljetno, dok su ostali punoljetni. Svi su radno angažovani, a posebna pažnja se posvećuje njihovom školovanju i sportskim aktivnostima. U Odjeljenju za maloljetnike trenutno se nalazi jedan maloljetnik koji je djelimično nepismen, a tri su vanredno završila srednju školu. Jedan od maloljetnika je dobio sertifikat bravara. Naglašeno je da na njihovim sertifikatima ne piše da su isti stekli u Upravi za izvršenje krivičnih sankcija što je važno za njihovo buduće zaposlenje. Planiraju uspostavljanje saradnje sa Zavodom za zapošljavanje i lokalnim samoupravama kako bi olakšali zaposlenje ovih lica po izlasku iz zatvora. Jednom sedmično za njih organizuju psihološke i kreativne radionice, a sprovodi se individualna i grupna terapija. Saradnja sa sudovima i centrima za socijalni rad je dobra.

Direktor UIKS-a je saopštio da je ova grupa maloljetnika prilično problematična i češće od odraslih zatvorenika su pravili disciplinske presteupe zbog čega su, u skladu sa propisima, snosili određene posledice. Istakao je da cijeni što je Odbor za ljudska prava i slobode u svim izvještajima o pravima lica lišenih slobode prepoznao otvorenost, kooperativnost i spremnost UIKS-a za saradnju u cilju unapređenja prava lica lišenih slobode.

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković je podsjetio na brojne aktivnosti koje Odbor za ljudska prava i slobode realizuje u cilju praćenja poštovanja prava lica lišenih slobode. Posebna pažnja se posvećuje kontrolnoj i nadzornoj funkciji Odbora. U tu svrhu u decembru 2018. organizovano je i konsultativno saslušanje predstavnika Ministarstva pravde, Ministarstva unutrašnjih poslova i Zavoda za izvršenje krivičnih sankcija na temu „Stanje u zatvorskom i pritvorskom sistemu Crne Gore“, dok su prethodno organizovane posjete Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija u novembru 2010, Zatvoru u Bijelom Polju u februaru 2013. i Pritvorskoj jedinici Centra bezbjednosti u Podgorici u julu 2014. Ocijenio je da se prepoznaje konstantno unapređenje stanja u ovoj oblasti, čemu su doprinijele i kontinuirane obuke službenika za postupanje prema licima lišenim slobode. Istakao je da je za realizaciju pojedinih preporuka potrebno obezbijediti veća finansijska sredstva i najavio je da će poslanici prilikom usvajanja zakona o budžetu voditi računa o tome. Predsjednik Odbora je podsjetio da je u svijetu prisutan trend povećanja maloljetničke delinkvencije, kao i porast broja povratnika, tako da ni Crna Gora nije izuzetak. Važno je da se licima koja borave u zatvoru omogućiti sticanje određenih znanja i vještina kako bi se po izlasku iz zatvora mogli zaposliti i postati korisni članovi društva.

Predsjednik Duković je saopštio da Odbor prati način na koji se postupa prema ovim licima i uslove koji su im obezbijedeni naglašavajući da lice lišeno slobode nije lišeno ljudskih prava i dostojanstva.

Poslanici i ostali učesnici posjete su postavili sledeća pitanja:

- Da li se sa roditeljima maloljetnih lica lišenih slobode radi neka vrsta tretmana i da li su svi roditelji zainteresovani i spremni za saradnju kako bi njihova djeca bila vraćena na „pravi put“ ?
- Da li među zatvorenicima ima djevojaka?
- Koliko je službenika zaposleno u Sektoru za tretman?
- Da li postoje sukobi između maloljetnika i između maloljetnika i službenika obezbjeđenja i na koji način se to rješava?
- Da li postoji statistički podatak o odnosu broja zatvorenika i povratnika prema ukupnom broju stanovnika u CG?
- Koja su to krivična djela koja maloljetnici najčešće izvršavaju i na koji način kontaktiraju sa članovima porodica?
- Da li postoje posebni tretmani za psihološku pomoć porodicama čiji su članovi u Upravi za izvršenje krivičnih sankcija i da li postoje određene edukacije za članove njihovih porodica?
- Na koliko zatvorenika je angažovan jedan službenik Sektora za tretman i da li je nešto urađeno kako bi se službenici za tretman rasteretili administrativnih poslova?

Odgovarajući na postavljena pitanja direktor UIKS-a Milan Tomić, generalna direktorica Direktorata za izvršenje krivičnih sankcija Nataša Radonjić i načelnica Odsjeka za tretman Dragica Rajković su informisali:

- prošle godine su održane obuke za bravare, stolare, kuvare i pomoćne radnike u kuhinji, a tokom ove godine je planirana obuka za pet lica romske nacionalnosti. Nakon uspješno sprovedene obuke učesnici će dobiti sertifikate koji će im pomoći u procesu zapošljavanja,

- ne posjeduju statističke podatke o proporciji broja zatvorenika i povratnika u odnosu na ukupan broj građana i uporedne podatke sa državama regiona i Evrope, ali je naglašeno da se u državama regiona povratnici računaju na kraći vremenski period od 20 godina koliko je u Crnoj Gori,

- sukobi među maloljetnim zatvorenicima su prisutni, čak su bili podijeljeni u dvije grupe,

- 14 službenika u Odsjeku za tretman je pohađalo program medijacije za šta su dobili sertifikate, a od aprila ove godine službenici UIKS-a će prisustvovati obukama koje će organizovati Zaštitnik,

- odobrena su sredstva iz IPA projekta Evropske komisije u iznosu od 4.600.000 eura za izgradnju četiri objekta u okviru kompleksa UIKS-a. Država je preuzela obavezu da obezbijedi tehničku dokumentaciju, a objekti će po međunarodnim standardima odgovarati planiranoj namjeni. Iz sredstava Evropske komisije povučen je bespovratni grant u iznosu od 1.200.000 eura za izradu tehničke dokumentacije za izgradnju novog zatvora na teritoriji opštine Mojkovac,

- maloljetnici su najčešće počinioci imovinskih delikata,

- maloljetnici ostvaruju kontakt sa porodicama prilikom posjeta koje su zakonom predviđene u većem obimu, nego za odrasla lica. Međutim, porodice često nijesu spremne za kontakt i saradnju. Takođe nijesu u mogućnosti da sprovedu posebne tretmane za članove porodica zatvorenika,

- u Odsjeku za tretman popunjeno je 42 mjesta i stanje nije idealno, ali omogućava kvalitetno obavljanje poslova. Kada budu imali 52 zaposlena u Odsjeku za tretman, stanje će se moći smatrati idealnim.

Nakon sastanka, članovi Delegacije su obišli Maloljetnički zatvor koji čine dvije sobe za smještaj osuđenih maloljetnika, soba za smještaj lica sa invaliditetom, samica, dnevni boravak, kupaonica i prostorija za službenike obezbjeđenja. Tri sobe mogu da prime 12 maloljetnih lica. Objekat je ukupne površine 170 m² i snabdjeven je opremom za kulturne, sportske i obrazovne aktivnosti.

Takođe, poslanici su obišli Odjeljenje za žene u kojem trenutno boravi 12 žena, od čega je 11 osuđeno na dugu kaznu i jedna na kratku kaznu zatvora. Lica u Maloljetničkom zatvoru su izrazila nezadovoljstvo ishranom koju su ocijenili jednoličnom, dok je jedan broj žena imao primjedbe na zdravstvenu zaštitu. Iz Uprave za izvršenje krivičnih sankcija je pojašnjeno da sva lica imaju mogućnost da upute žalbu upravi UIKS-a, Ministarstvu pravde i Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore, koji sa pažnjom razmatraju njihove primjedbe i žalbe.

Predsjednik Odbora dr Halil Duković je ocijenio da veću pažnju treba posvetiti prevenciji, kako se ne bi suočavali sa posledicama maloljetničke delinkvencije. Smatra da su programi koji se sprovode u UIKS-u u skladu sa evropskim standardima što je za pohvalu. Posebno je važan program edukacije koja je osnovni preduslov za povratak zatvorenika u normalne tokove društva i smanjenje broja povratnika. Ocijenio je da su smještajni uslovi u Maloljetničkom zatvoru i Odjeljenju za žene dobri, a posebnu pažnju treba posvetiti zdravstvenoj zaštiti i ishrani. Naglasio je da treba imati u vidu da se sa problemima u zdravstvenoj zaštiti suočavaju i slobodni građani u našem društvu. Žalbe osuđenika treba da podstaknu na dalje unapređenje stanja.

Izrazio je očekivanje da će do naredne posjete Odbora za ljudska prava i slobode stanje u Upravi za izvršenje krivičnih sankcija biti još više unaprijeđeno. Predsjednik Odbora je najavio da će Odbor, nakon razmatranja Godišnjeg izvještaja Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture, ove godine održati kontrolno saslušanje predstavnika nadležnih institucija na kojem će biti više riječi o ovoj problematici.

Zaključeno je da se licima lišenim slobode poštuju prava, o čemu svjedoči i činjenica da su tokom posjete poslanika Skupštine i predstavnika nadležnih institucija, slobodno mogli da saopšte sve probleme sa kojima se suočavaju.

SEKRETAR ODBORA

Slava Burić

PREDSJEDNIK ODBORA

dr Halil Duković